Ն. 4069 1903 ՕԳՈՍՏՈՍ 19/1 ՇԱԲԱԹ. ՍԱԼԸ 20 ևեր սեևեռ 9 ՃԷՄԱԶԻ ԻՎ ԱԽԸՐ 1321 — 19 ԱՂԸՍԹՈՍ 1319

ՄԷՋՄՈՒԱ-Ի-ԱԽԲԱՐ

DIRECTION DU JOURNAL
MEDJMOUA-I-AHBAR
Grand'Rue de Péra, Taxim 65

ՀաՀքաստա իմի տեՀա եանի ԶԱՐՇԷՆԻՀ վէ ՃՈՒՄԱԱ ԻՐԹԷՍի
կիւնլերի ևեշր օրումուր

مجموعهٔ اخبار
بك اوغلى تقسيم جاده‌سى نومرو ٦٥

ՂԱԶԵԹԱՄԸԶՐՆ ԱՊՕՆԷ ՖԻՑԱԹԼԱՐԸ. = Իսթանպոլ իչին սէնէլիկի 60 ղրուշ, = 6 այլըզը 35. = Թաշրա իչին սէնէլիկի 85, = 6 Այլըզը 45 ղշ. տը՝ = Բօսթա իւճրէթի պիզէ այլա տը՝ = 15 կիւնլիւք նիւսխէսի 60 բարա տը՝ = ԻԼԱՆԱԹ ՇԱՐԹԼԱՐԸ. = Լինճի սահիֆէնին պէհէր սրրասը 5, Ջնճի վէ Յիւնճիւ սահիֆէլէրին հէր սրրասը 3, վէ Կիւնճիւ սահիֆէնին պէհէր սրրասը 1 ղրուշ տուր՝ = Զօդ տէֆա տէրճ իտիլէճէք իլանաթ իչին այրըճա բաղարլըգ օրուններ՝ = Նիւսխէսի 30 բր՝ տը՝

Ղազէթայա միւթէալլիգ խուսուսաթ իչին ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԹՕԼԱՅԵԱՆա միւրաճաաթ օրուն՝ = Իտարէխանէ՝ Պէյօղլունտա Ճատտէի քէպիրտէ Ն. 65՝

ՃԻԻԼՈՒՍԸ ՀԻՄԱՅՈՒՆ ԵԷՎՄԻ ՄԱԽՍՈՒՍԸ

Պու կիւն, պիլճիւմլէ թէպաայը սաաղգայը հազրէթի Բաթիշահինին գալպէրի՝ հիսսի մէսէրրէթ վէ ուպուտիյէթլէ մալամալ պուլունմըշ տը՝ Նա՝սըլ օլմասըն քի՝ չէվքէթլու՝ գուարէթլու՝ մէհապէթլու Բաթիշահըմըզ՝ թէպաաբէրվէր էֆէնտիմիզ

ՍՈՒԼԹԱՆ ԱՊՏ ԻՎ ՀԱՄԻՏ ԽԱՆԸ ՍԱՆԻ ԷՖԷՆԴԻՄԻԶ

հազրէթլէրի՝ թախթը ալիպախթը Օսմանիէ ճիւլուսպարընտան աէռու՝ մէմալիքի Մահրուսէի Շահանէնին հէր թարաֆընտա՝ հէր տուրլու սաարը թէրպագրեաթըն հայզը ֆիրիլէ կէլմէսի պապընտա իգտամաթ վէ մէսաիյի Շահանէլէրինի իճրայէ հիմմէթ պուեուրմուշլար տը՝ Զաթը Հիւմաեունլարը՝ պիթիւն ալէմի մէտէնիյէթտէ Համիի ալիի սուլհ ու ասայիշ օլմալարընյա պէրապէր՝ հէր կէօնա իհթիմալաթա գարշը՝ մահզա մուհաֆազայ չան ու չէվքէթի Օսմանիէյէ պինաէն՝ գուվվայը պէրիյէ վէ պահրիյէի տէվլէթի Ալիյի Օսմանիէյի միւքէմմէլ վէ մունթազամ գըլմագ իւզրէ՝ թէտարիքեաթ վէ թէսլիհաթը հարպիյէ ուզրունա միւգթէզայի հալին իճրասընը էմր ու իրատէ պուեուրարգլարը կիպի՝ մամուրիյէթի միւլք՝ վէ րէֆահ ու թէրագգրի թէպաայա վասըթայի եէկեանէ օլան մէարիֆին ինթիշարը մագսէտիյլէ տէ՝ բայիթախթը Սալթանաթը Սէնիյէտէ վէ պիլասը մաարուֆէյի Շահանէտէ մէքեաթիպի ալիյէ իհտասը՝ վէ է՛ն ուֆագ քէօյ վէ գասապալարտա պիլէ էվլասը վաթանըն թալիմ ու թէրպիյէսի իչին իքինճի սընըֆ մէքթէպլէր քիւշատը՝ վէ տաալէթ ու ինղիլապթըն մաթլուպ վէճհէյ հիմայէսի իչին՝ մէհաքիմին կիւնտէն կիւնէ պիր հալը միւքէմմէլիյէթէ վազը՝ վէ ումուր ու մէսալիհի իպտայըն տիլխահը ալի սուրէթտէ ճէրէեանընա տիգգաթ վէ նէզարէթ իթմէք իւզրէ՝ հէր թարաֆա տալիէ միւֆէթթիշլէրի թայէինի՝ վէ սուվէրի միւխթէլիֆէյի մալիէնին միւզաքէրէսիյլէ՝ իթիպարը մալիյի Օսմանինին՝ ումում տէվլէթլէր իլէ միւէսսիսաթ վէ էրպապը մալիյէճէ թագտիր օլունտաճագ պիր տէրէճէյէ կէթիրիլմէսինէ վէ լաեզգ օլարզը մէրթէպէյի պուլմասընա միւսայիտ թէշէպպիւսաթըն իճրասը՝ վէ պիր թարաֆտան էհալինին թէզեկիի սէրվէթի մագսէտիյլէ՝ բըխթըմլար՝ լիմանլար՝ տէմիր եօլլարը՝ թրամվայլար՝ չօսէլէր՝ քէօբրիւլէր վէ սաիր վէսաիթի նագլիյէ իլէ ֆապրիգալար՝ թիճարէթ՝ զիրաաթ ու սէնայիյին թէգատիւմիւ իչին թէսհիլաթը լազըմէնին իրայէսի կիպի թէտապէրին իթթիխազընտան կէրի տուրուլմասըզը հալտէ՝ տիկէր թարաֆտան տախի թէզեիսի վարիտաթը խազինէյէ չաւըրըլմագտա տը՝ Իչթէ՝ էօյլէ պիր Բաբ տիշահը ալիճահ քի՝ միւլքիւնիւն իալահը՝ վէ թէպտասընընն րէֆահը ուզուրլարընա խապ ու բահաթլարընը թէրք ու ֆէտա իթթիքատէն պազգա՝ հէր նէրէտէ աֆաթը թապիյէկ վէ չու եա պու կէօնա ֆէլաքէթ վուգու պուլսա՝ տէրհալ՝ պիր բէտէրի միւշֆիգ վէ բահիմ սըֆաթլըլա թէսէլլիյէ՝ թէսրիրէ վէ աֆէթ ու պէլիյէի վագըանընն չիտտէթինի թախֆիֆ իչին էլթաֆ ու իյանաթը Շահանէլէրինի իպրազ ու իճրայէ միւսարաաթ պուեուրմագտա տըրլար՝ իչթէ պէօյլէ պիր Բաթիշահը թէպտասէրվէրին հէր կիւնլէրինին մուազզէղ՝ վէ խուսուսիյլէ էյեամը մախսուսէլէրինին պիրէր իյի սայիտ ատտ օլընմասը սեզա վէ թէպտայի սաաղգալարընճա պիրէր եէվմի մէսէրրէթ վէ չատիւմանի օլմասը թապիի տիր՝

Պինաէն ալէյհ՝ հէր սընըֆ պէնտէկեան [illegible] օլարագ՝ պու կիւն՝ Ճիւլուսը Հիւմաեունը հազրէթի Բաթիշահի միւնասիպէթիյլէ՝ կէրեք բաթիթախթ վէ կէրեք վիլաեաթը Շահանէնին հէր թարաֆընտա էտիէյի մէֆրուզէյի հազրէթի Շէհրիեարէ եատ ու թիզքեար գըլընմագտա՝ վէ ումումիյէթլէ իճրաի չէհրի այինի մէսէրրէթ իտիլմէքտէ տիր՝

Պու ճիւմլէտէն օլարագ՝ էրմէնի-գալիք ճէմաաթը սաաղգամըզ տախի՝ հիսսեաթը սատագաթ վէ ուպուտիյէթքեարանէյի ումումիյէ իչթիրաք իտէրէք՝ չէվքէթլու Բաթիշահըմըզ էֆէնտիմիզ հազրէթլէրինին եէվմի մախսուսլարը վէսիլէյի հասէնէսիյլէ՝ էտայը ֆէրիզէյի զիմմէթ վէ թապիյէթ իյլէտիկի ճիհէթլէ՝ պիզ տախի ճէմաաթը մէրգումէնին միւրէվվիճի էֆքեարը վէ հիսսիեաթը սամիմանէսինին թէրճէմանը օլարագ՝

«ԲԱՏԻՇԱՀԸՄ ԶՕԴ ԵԱՇԱ՝»

տուայը վաճիպ իւլ էտասընը րէֆը պարկեանը հիւտա իյլէրիզ՝

ԹԷՊԼԻՂԱԹԸ ՐԷՍՄԻՅԷ

Ճէնապը Բապպ մէնան՝ պահսի իհեաի միւլք ու տէվլէթ վէ րէվնագ էֆզալի էրիքէի խիլաֆէթ վէ սալթանաթ օլան Վէլիինիյմէթի պիմինէթիմիզ Խալիֆէի մէքեարիմխալէֆ էֆէնտիմիզ հազրէթլէրինի մաթաագիպ իւլ էլվան պա՝ քէմալը աֆիյէթ ու սըհհէթ սէրիր արաի չէվքէթ ու չան պուեուրսուն՝ Մէպտահի սաատէթի միւլք ու տէվլէթ օլան րուզը մէսապտէթ պէրուզը Ճիւլուսը Հիւմաեունը հազրէթի Խիլաֆէթբէնահի՝ իչպու աղօսթօսըն 19ընճը Սալը կիւնիւնէ միւսաաբի օլտուզընտան՝ րէսմը մէֆրուզը թէպրիքին եէվմի մէզքիւրատ սաաթ տէօրթտէ՝ իւնիֆորմա իգթիսա իտիլմէյիպ՝ էմնալի վէճհիլէ իյֆասը՝ վէ չէհրը այինին՝ էմնալի միսիլլու իյգասը գանատիլ ի՝ լէ իճրասը վէ՝ ֆագաթ ֆիչէնք աթըլմամասը խուսուսընա իրատէի սէնիյէի հազրէթը Խիլաֆէթբէնահի՝ շէրէֆպարտուր պույրուլմուշ օլմաղլէ՝ իլանը քէյֆիյէթէ իպթիսար գըլընընը՝

*** Ցիւշմէնի ինսանիէթ օլան պագը էշխաս թարաֆընտան շու արալըգ՝ շըմէնտըֆէր եօլճուլարը վէ սաիրէ իւզերինէ տինամիթ իսթիմալ իթմէք կիպի վուգուա կէլէն էֆալը ճինայիյէտէն տօլայը տահա պիեատէ թէգայեիւտաթտա պուլունմասը յազըմ կէլէն մէմուրինի զապթայը՝ ֆիչէնք աթըլմասը միսիլլու թէրէտտիւտէ տիւշար իսէճէք՝ չէյլերին օրմասը միւլահազայի ալիէսիյլէ՝ Ճիւլուսը Հիւմայունը հազրէթի Խիլաֆէթբէնահի՝ էյլէի մէսուտէսինտէ ֆիչէնք աթըլմայըպ՝ եալընըզ թէնվիրաթ իսթիֆա օլունմասը՝ մէ [illegible] ըրէթլէ սարֆ իտիլէճէք ֆիչէնքլէր պէտէլինին իճրասէթի՝ ախիրէն Լիւքէ-Պուրկաս ճիհէթլէրինտէ զիքր օլունան ճանիլէր ճանիպինտէն՝ շըմէնտըֆէրէ վուգուա կէթիրիլէն էֆալը ճինայիյէտէն մէճբուր օլանլար իլէ վէֆաթ իտէնլէրին՝ ալիլէրինէ վէ էմնալի միւսապիյնէ՝ Նէհրը էմանէթինտէ միւնագրա գոմիսիօն թարաֆընտան վէրիլէն իհանաթ միհանընտա իթասը խուսուսընա իրատէի սէնիէյի ճէնապը Խիլաֆէթբէնահի՝ շէրէֆպարտուր պույրուլմըշ տը՝

ԻԽԹԱՐ՝ — Ճիւլուսը Հիւմայունը մէյմէնէթմագրունը հազրէթի Բաթիշահի եէվմի մախսուսընա հիւրմէթէն՝ եարըն չըգարաճաղըմըզ զազէթաեը պու կիւն թապ ու նէշր իթմէյի վազիֆէ ատտ իյլէտիք՝

ԼԵՒՈՆ ԺԳ, ՊԱՊԸ ԵՒ ՀԱՅԵՐԸ

Աթիտէքի մէգալէի մուհիմմէ՝ Թիֆլիզտէն թարաֆըմըզա եազըլմըշ օլմաղլէ՝ տէրճինի միւնասիպ ատտ իյլէտիք՝

Լեւոն ԺԳ՝ մեր ժամանակի ամենանշանաւոր և ամենաազդեցիկ անձերից մէկն է եղած՝ Նրա իշխանութեան ժամանակ Հռոմի աթոռը բոլորովին անսպասելի ազդեցութիւն ձեռք բերեց քաղաքական աշխարհում և պետութիւնների գլուխներ՝ մէկը միւսի ետեւից աշխատում էին գրաւել նրա բարեհաճ տրամադրութիւնը ի նպաստ իրանց ազգային-քաղաքական ձգտումների՝

Շատ դժուար պարագաներում էր նա նստել Պապական Աթոռի վրա՝ Իր նախորդի՝ Պիոս Թ՝ի մահվան ժամանակ հռոմէական եկեղեցու վարչական գործերը շատ խառն վիճակի մէջ էին՝ Բայց Լեւոն ԺԳ՝ի 25 տարվայ գահակալութիւնը ցոյց տուեց՝ թէ կարող ձեռքերում Վատիկանի իշխանութիւնը դեռ եւս ահագին բարոյական ոյժ է ներկայացնում՝

Սակայն այստեղ մենք Լեւոն ԺԳ՝ի կենսագրութիւնը և նրա բազմատեսակ և բազմարդիւն գործունէութիւնը չէ՝ որ պիտի պատմենք՝ Մենք ուզում ենք ներկայացնել «Մէճմուա»ի ընթերցողներին այն յարաբերութիւնը՝ որ նա՝ զանազան առիթներում՝ ունեցել է առհասարակ Հայոց հետ՝ պատմելով՝ բնականաբար՝ միայն այն՝ որ մինչեւ այժմ հասել է մեր ծանօթութեանը՝ այսինքն մեզ յայտնի է դարձել՝(1)

Այսուհետեւ՝ Լեւոն ԺԳ՝ աւելի քան մի անգամ ցոյց տուեց իր համակրանքը դէպի Հայ-կաթոլիկ համայնքը՝ Դիւրաւորաբար նրա ջնորհիւ է՝ որ Հայերը Հռոմում կարեւոր դիրք են գրաւել՝ համեմատելով ուրիշ փոքր ազգութիւններին՝ Հայերն ունեն այնտեղ սեփական դպրոց և բարձրաստիճան հոգեւորականներ՝ Բացի Կ՝ Պոլսի Պատրիարքի պաշտօնական ներկայացուցիչներից՝ [illegible] աբքեպիսկոպոս՝ Վիեննայի և Վենետիկի Մըխիթարեան միաբանութիւններն եւս ունեն իրանց առանձին ներկայացուցիչները՝

Հայ պատանիների համար Հռոմում դպրոց հիմնելու գաղափարը առաջին անգամ ունեցել է Գրիգոր ԺԳ՝ պապը՝ բայց նա դեռ այդ միտքը ի կատար չածած վախճանվեց՝ Նրանից յետոյ Ուրբանոս Ը՝ պապը մասամբ կատարեց այդ ծրագիրը՝ Նրա հիմնած Պրոպագանդայի վարժարանում սկսան ընդունել նաեւ Հայ աշակերտներ՝ ուրիշ օտարազգի պատանիների հետ հաւասար՝ Պիոս Թ՝ կարգադրեց՝ որ Հռոմի բարձրագոյն կղերանոցի լսարանում հայերէն լեզուի ամբիոն հաստատվի՝ Հայ ուսուցիչ նշանակվի՝ որպէս զի հայ աշակերտներն այնտեղ սովորեն իրանց լեզուն և գրականութիւնը՝ Իսկ Լեւոն ԺԳ՝ յատուկ հայոց համար մի առանձին հոգեւոր ուսումնարան հիմնեց՝ որ կոչվում է «Լեւոնեան» կամ պարզապէս «Հայոց Վարժարան»՝ ուր աշակերտները ձրի ընդունում են ուսում՝ ընակարան՝ և ամենայն պիտոյք՝ Այս վարժարանի գոյութիւնը ապահովելու համար էլ յատուկ ազբիւրներ սահմանվեցան՝ Լեւոն ԺԳ՝ Ս՝ Քահանայապետ մօտ մէկ միլիոն ֆրանկի արժողութեամբ գոյք յատկացրեց այդ հայկական կրթական հաստատութեան՝ — Վարժարանում

(1) Մուհարրիր՝ պունտան էվվէլ ճէմաաթըմըզ միեանընտա հուսուլէ կէլմիշ՝ վէ սէնէլէրճէ տէվամ իթմիշ օլան իխթիլաֆը մալիւմիւ թաֆսիլէն հիքեաեէ իթտիքաէն՝ վէ պու իխթիլաֆընը՝ օն իւչիւնճիւ Լէօն Բաբանընն էֆքեար վէ ամալը սուլհբերվէրանէսի վէ Ազարեան Կ-Բաթրիկին՝ Քիլիսէ իլէ քէնտի սիւրիսիւ պէյնինտէ իճրա իյլէտիկի մուհիմմ թէվասսիթիւ սայէսինտէ պէր թարաֆ օլտուզընը զիքր իթտիքտէն սոնրա՝ սէօզիւնէ տէվամ իթմիշ տիր՝

ււարտողները կարող են չարունակել իրանց ուսումը բարձրագոյն կղերանոցում: Եկեղեցական կարգ՝ընդունող հայ պատանիների համար էլ Լեւոն ԺԳ-ի կարգադրութեամբ Հռոմ պէտք է գտնուի միշտ մի հայ եպիսկոպոս, որպէս զի ձեռնադրութիւնը կատարուի հայ լեզուով և հայ ծէսի ու արարողութեան համաձայն:

⁂ Լեւոն ԺԳ-ի իմաստութեան, լայն աշխարհահայեցողութեան և խորին քաղաքագիտական հմտութեան ակներեւ ապացոյցներն են ժամանակ առ ժամանակ նրա քահանայապետական կոնդակները՝ կրօնական, քաղաքական և ընկերական բազմատեսակ հարցերի վրա: Այս կոնդակները, որոնք գրված են լատիներէն, բոլորն էլ ինքն անձամբ էր շարադրում միշտ: (Ինքն նշանաւոր լատինագէտ էր և բանաստեղծ): Նա ունի կոնդակներ սոցիալիստների դէմ (1878), ամուսնութեան սրբութեան մասին (1880), քաղաքական իշխանութեան մասին (1881), մասոնական գաղտնի ընկերութիւնների դէմ (1884) և այլն: Առանձնապէս ուշադրութեան արժանի է այս վերջին կոնդակը, որի մէջ այնպիսի համարձակ պահանջումներ է անում և այնպիսի առաջադէմ սկզբունքների պաշտպան է հանդիսանում, որ զարմանք էր պատճառել բոլորին: Մեծ քահանայապետը բացարձակապէս յայտնում էր, թէ բանուորների վիճակը անհաստատ է և մուրացածոյ, որի պատճառը նա համարում էր տիրող անտեսական ռէժիմի պակասութիւնները և բանուորների ընկերական կազմակերպութիւն չունենալը. «Մենք համոզված ենք, գրում էր նա, և ամեն մարդ պէտք է համաձայնուի, որ արագ և եռանդուն միջոցներով հարկաւոր է օգնութեան հասնել ստորին դասերի մարդկանց, որովհետեւ նրանք մեծ մասամբ դժբաղդ դրութեան և չքաւորութեան մէջ են, թէեւ արժանի էին լաւագոյն վիճակի»: Խօսելով ի նպաստ բանուորական միութիւնների և ընդդէմ նրանց հարստահարողների և շահագործողների, Լեւոն ԺԳ. Ս. Քահանայապետս աւելացնում է. «Այս բոլորի վրա պէտք է աւելացնել աշխատանքի և առեւտրի արդիւնքների մենավաճառութիւնը, որը ձեռք է անցել մեծատունների և հարուստների մի փոքր խմբի, որի ծառայական լուծի տակ հեծում է պրոլէտարիատի մեծ բազմութիւն... Թող պետութիւնը նախախնամութիւն լինի առանձնապէս այն աշխատաւորների համար, որոնք պատկանում են չքաւոր դասին»: Հռոմի Ս. պապը՝ իր եկեղեցական գահի բարձրութիւնից ժողովրդի և բանուոր դասակարգի պահանջների փաստաբանը և պաշտպանն էր հանդիսանում. սա նոր և շատ կարեւոր մի երեւոյթ էր, որի վրա Եւրոպան խոկոյն ուշադրութիւն դարձրեց:

⁂ Լեւոն ԺԳ-ի կեանքի իդէալն է եղած եկեղեցու միութեան խնդիրը և նա իր գահակալութեան ընթացքում բազմաթիւ գրութիւններ է ուղղել այս նպատակի իրագործման համար: Առանձնապէս Հայոց վերաբերեալ նա կոնդակ է հանած 1888ին: Այս կոնդակը իր ժամանակ մեծ յուզում առաջ բերեց թէ հայ հոգեւորականների և թէ լրագրութեան շրջանում, որոնք հարկաւոր համարեցին լռութեամբ չը բաւականանալ և պատասխաններ տուին: Այս «Շրջաբերական թուղթը» (մենք ունենք մեր ձեռքում Կ. Պոլսում կատարված հայերէն թարգմանութիւնը) որ ուղղված էր Հայ-կաթոլիկ կղերին և ժողովրդին, հետեւեալ մակագրով. «Առ պատուական եղբարս Ստեփաննոս Պետրոս Ժ. (Ազարեան) պատրիարք Կիլիկիոյ, արքեպիսկոպոսունս, և սիրեցեալ որդիս, կղերն և միանձունս և հայածէս ժողովուրդն որք ի շնորհս և ի հաղորդութեան Առաքելական Աթոռոյ», և սկսվում է «Հայրական սէրն» բառերով: (Պապերի կոնդակները յիշվում են իրանց բնագրի առաջին բառերով): (1)

Միայն թէ բազմաթիւ խելահաս և անկոմնապահ հայեր չէին կարող ուշադրութիւն չը դարձնել կոնդակի գործածած ոճի և մտքի վրա: Փոխված էին հանգամանքները:

Այլ եւս «Ներսէսիկոս» և այլ դրա նման վիրաւորիչ խօսքեր չէին գործածվում, ընդհակառակն կոնդակի հեղինակը աշխատել էր չոյել հայի ինքնասիրութիւնը՝ խօսելով հայ ծէսի և լեզուի մասին, «որ հնութեամբ, գեղեցկութեամբ և մեծահռչակ մատենագրութեամբ»փայլած է: Յիշվում էին՝ «հայ ժողովրդեան հանճարը», «չքեղ մարտիրոս Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ», «հայոց հեզաբարոյութիւն» և այլն: Այս բոլորը՝ ժամանակի, նոր հոսանքի նշաններ էին:

Հայերին ուղղած կոնդակի անաջողութիւնը չը յուսահատեցրեց Լեւոն ԺԳ.ին: Նա 1894 թ. յունիս 20ին մի նոր կոնդակ արձակեց եկեղեցու միութեան մասին, որ գորովալից խօսքերով բոլոր քրիստոնեաներին հրաւիրում էր «մի հօտ և մի հովիւ» կազմելու: Շատ նշանաւոր է այս քահանայապետի մի ուրիշ կոնդակը, որ նա արձակեց նոյն տարի նոյեմբերի 20ին յատկապէս արեւելեան եկեղեցիների վրա: Լեւոն ԺԳ. միշտ առանձին հակում է ունեցել դէպի արեւելեան քրիստոնեաները և այդ պատճառով էլ նրան տուել են «արեւելասէր քահանայապետ» տիտղոսը: Այս «Արեւելեան եկեղեցեաց» կոչված կոնդակում՝ Ս. Պապը մեծ գովաբանութեամբ է խօսում արեւելեան ծէսերի և արարողութիւնների մասին, խստիւ պատուիրում է, որ արեւելեան ծէսով վարվող կաթոլիկների (հայ, յոյն, քաղդէացի և այլն) ոչ լեզուի, ոչ եկեղեցական արարողութիւնների և ոչ ներքին բարեկարգութեան հարցերում լատին կղերը չը մամնակցէ. հրամայում է լատիններին, որ չաշխատեն արեւելածէսներին լատին ծէսի դարձնելու, մինչեւ իսկ լատինածէս արեւելցիներին էլ իրաւունք և խորհուրդ է տրվում վերադառնալ իրանց տոհմային ծէսի, լեզուի և սովորութիւնների գործածութեան: Այն խիստ օրէնքները, որ այս կոնդակում գրված են, մինչեւ իսկ յուզում և դժգոհութիւն են առաջ բերել բուն լատինական կամ լատինականութեան յարած արեւելեան մի քանի շրջաններում. բայց Ս. պապի հրամանը և կարգադրութիւնը շատ որոշ էր և տարբեր մեկնութեան կարօտ չէր:

Պէտք է խոստովանել, որ հանգուցեալ Ազարեան կաթողիկոս շատ լաւ գիտցաւ օգուտ քաղել Լեւոն ԺԳ-ի այս տրամադրութիւնից և նա ամեն կերպ հոգաց և իրագործեց Հայ-կաթոլիկ եկեղեցու ինքնօրինութիւնը: Ազարեան այդ կերպով աջողեցաւ ոչ թէ միայն բոլորովին թօթափել լատինների միջամտութիւնը Հայ-կաթոլիկների ներքին, թեմական գործերում, այլ մինչեւ իսկ մի քանի պարագաներում աւելի բարձր դիրք գրաւեց, քան նոյն իսկ Կ. Պոլսի պապական պաշտօնական նուիրակը:

Հռոմում հայ արարողութիւնը յարգանքով է ընդունված և շատ անգամ պատահած է, որ այնտեղ լատին եկեղեցիներում հայերէն հանդիսաւոր պատարագ է մատուցված:

Լեւոն ԺԳ. հրատարակեց 1901 թ. մարտի 19ին իր վերջին կոնդակը, որը նա իր կտակն էր կոչում: Այս վերջին կոնդակում քրիստոնեաների լուրջ ուշադրութիւնն է հրաւիրում ընդհանուր տիրող անհաւատութեան և անտարբերութեան վրա և իբրեւ եկեղեցու գլուխ յայտնում է, թէ քրիստոնէից համար խաղաղութիւն և երջանկութիւն կարելի է գտնել միայն քրիստոնէութեան և եկեղեցու մէջ:

Իր բոլոր կոնդակների և այլ գրութիւնների մէջ Լեւոն ԺԳ. երեւան է եկել իբրեւ մի խորունկ փիլիսոփայ, ժամանակակից ոգով տոգորված: Նրա մեծութիւնը հէնց նրանումն էր, որ նա աշխատում էր միշտ հաշտեցնել եկեղեցին ժամանակի ոգու հետ, փոխանակ երկուսը միմեանց դէմ զինելու: Նա չունէր իշխանութեան ծարաւ, չունէր անհամբերող, աններողամիտ ոգի և չէր առաջնորդվում նեղ, կանխակալ սկզբունքներով: Այսպիսի սկեպտիկ և կրօնական անտարբերութեամբ լի ժամանակում նա՝ մի միայն իր անձնական տաղանդով և հաւատքի համար ունեցած անսպառ եռանդով՝ կարողացաւ պապութեան հեղինակութիւնը հասցնել մինչեւ այդ աներեւակայելի բարձրութիւնը: Այս իրողութիւնը անհաւատալի պիտի թուէր անշուշտ սրանից մի քառորդ դար առաջ, երբ Լեւոն ԺԳ. նստում էր աշխարհական իշխանութիւնից զրկված մի գահի վրա, որ ամեն կողմ լքված՝ սկսել էր quantité négligeable նկատվել:

***

(Շարունակելի)

---

(1) Իշպու կոնդակըն պիր գըմընը մուհարրիր եազմըշ իսէ տէ, վաքթիյլէ ղաղէթամըզդա տէրճ խըլընմըշ օլտուղընտան, թէքրարընա լիւզում կէօրմէտիք:

ԲԱԹՐԻԳԽԱՆԷ ՀԱՎԱՏԻՍԻ

Պու սապահ, Ս. Յովհան Ոսկեբերան քիլիսէսի, սուրէթի մուքէմմէլէտէ թէզյին վէ թէնվիր խըլընմըշ օլտուղը, վէ Արհ. սէրբիսգօբոսան իլէ միւթէհաւիզ ղանը րէհպանիյէ վէ միւթէպէյիրանը ճէմաաթ իլէ Կ-Բաթրիգխանէնին պաղը մէմուրինի, վէսայիր ղէվաթ իլէ պիրիսայյի ճհալի հաղըր օլտուղլարը հալտէ, Ծիւլուսը Հիւմայունը հաղրէթի Բատիշահի եէվմի մախսուսը վէսիլէի հասէնէսիյլէ, Կ-Բաթրիգ րիւթպ. Եղմանուէլեան Պօղոս էֆ. հազրէթլէրի Թարաֆընտան՝ Թէզայիւտ էօմր ու իգպալ վէ Թէվաֆիւրի շան ու իճլալը հաղրէթի Շէհինշահի իչին էտիէյի մէֆրուզէ եատ ու Թիլգքիար գըլընմըշ, վէ գաբու քէհեայը Շէհրեան Յովսէփ էֆ.՝ Թէպրիքամէ [illegible] պիր նութգ օգունուպ, հաղըրուն Թարաֆընտան տախի ամինխան օլունարագ, իյֆաի վազիֆէի ուպուտիյէթ խըլընմըշ տըր:

Մէզքիւր րէսմը այինտէն սօնրա, միւշարիլէյհ Կ-Բաթրիգ էֆ. հազրէթլէրի րէֆագաթընտա Բաթրիգխանէմիզ գաբու քէհեասը Շէհրեան Յովսէփ էֆ. օլտուղը հալտէ, արզը րասիմէի Թէպրիքեաթ վէ ուպուտիյէթ զըմնընտա մապէյնի Հիւմայունա ազիմէթ իյլէմիշլէր տիր:

⁂ Պու կիճէ, եէվմի մէսաւէթմաարինի Ծիւլուսը Հիւմայուն օլմագ միւնասէպէթիյլէ, Կ-Բաթրիգխանէմիզ իլէ Գալաթաստա քէային Բաթրիգխանէմիզ գանչէլէրիք սաիրէսի, Ս. Յակոբ խասթախանէսի, պաղը միւէսսէսաթը միլլիեմիզ, վէ խըտէմէթի տէվլէթի Ալիէտէ պուլունան ճէմաաթըմըզ րիճալ վէ մէմուրինի քիրամը խանէլէրի՝ էմսալի վէճհլէ վէ չանը ուպուտիյէթէ լայըգ պիր սուրէթտէ Թուղրա վէ լէվհաի Հիւմայունլար, սանճագլար, միւթէառիտ ֆանօսլար վէ ֆէնէրլէր, հավա կազլարը վէ սաիրէ իլէ Թէնվիր վէ Թեզեին խըլընաճագլար տըր:

⁂ Բազար կիւնիւ, Ս. Աստուածածին եօրթուսը, չէհրիմիզ քիլիսէլէրինտէ միւքէմմէլէն իճրա խըլընմըշ տըր: Կ-Բաթրիգ րիւթպ. էֆ. հազրէթլէրի, վէ Վէքիլի միւհթէրէմլէրի Արհ. Աւետիս Արք. Արփիարեան՝ ճումա իրթէսի աղշամը Պիւյիւք-տատայա ազիմէթլէ, տավէթի մախսուսէ իճապէթէն, միւթէպէյիրանը մէյլէթիմիզտէն Գանթար Յովհաննէս էֆ.'նին խանէսինտէ միւսաֆիր գալմըշլար, վէ բազար սապահը Ատա քիլիսէսինին խամի կիւնիւ օլտուղընտան, մէզքիւր քիլիսէյէ պիլ ազիմէտ, Կ-Բաթրիգ րիւթպ էֆ. հազրէթլէրի Թարաֆընտան մութանթան սուրէթտէ Գուտտաս չէրիֆ Թագտիս գըլընմըշ տըր:

Թիֆլիսէ՝ Մեծ-Ժողովրդապետի Գեր. Աճէմեան Ներսէս Ծ. Վ.ին ղայրէթիյլէ կիւզէլճէ Թէզեին վէ Թէֆրիշ խըլընմըշ օլուպ, Թէզամինիյաթը րուհանիէ տախի մուհթաշամէնէ իճրա օլունմըշ տըր:

Այնի րուհանիյէ Ատանըն վէ ճիվար Ատալարըն միւթէպէյիրանը իլէ պիր խայլի ճհալի հազըր պուլունմըշլար տըր:

Խիթամը այինտէ, Կ-Բաթրիգ էֆ. հազրէթլէրի՝ վազը օլան տավէթ վէ արզուեա իճապէթէն, Թրնկըր Եավէր բաշա հազրէթլէրինին խանէսինէ, վէ Արհ. Արփիարեան Արքեպիս. ճէնապլէրի, միւմաիլէյհ Յովհաննէս էֆ.'նին խանէսինէ ազիմէթլէ, էօյլէ Թաամընը օրատա իթմիշլէր, վէ պատէհու Արհ. Արփիարեան Արք. տախի բաշգա միւշարիլէյհի զիեարէթ իթմիշ, վէ պու վէսիլէ իլէ միւշարիլէյհին զէվճէսինին տիւրլիւ վէֆաթընտան տօլայը պէեանը րէսմը Թաազիյէթ իյլէմիշլէր տիր:

Կ-Բաթրիգ էֆ. հազրէթլէրի՝ Վէքիլի իլէ պիրլիքտէ մէզքիւր Ատատա մուգիմ պուլունան ճէմաաթըմըզ միւթէպէյրանընը տախի զիեարէթ խըտէրէք, աքշամ վափօրըյլա Պէյօղլունա աւտէթ իյլէմիշլէր տիր:

⁂ Բազար կիւնիւ Արհ. Սահակ Արք. Հաճեան, Ս. Յովհան Ոսկեբերան քիլիսէսինտէ մէրասիմի րուհանիյէէ րիեասէթ իթմիշ, վէ սուրէթի մուհթաշամէտէ Ջայնաւոր Պատարագը Թագտիս իյլէմիշ տիր:

Ուսումն քիլիսէլէրիմիզտէ Ս. Աստուածածին եօրթուսը իճապընճա իւզիւմ Թագտիս օլունարագ, ճհալիյէ Թէվզի խըլընմըշ տըր:

⁂ Արհ. Մատթէոս Եպիսկ. Սիւլեան՝ պիր միւտտէթտէն պէրի նամիզաճ օլտուղը ճիհէթլէ, բազար կիւնքի մէրասիմի րուհանիէյէ իշթիրաք իտէմէմիշ տիր:

Միւշարիլէյհին աճվալը սըհհիէսի պուկիւնլէրտէ միւպէտաէլի աֆիյէթ օլմագ իւզրէ օլտուղը մէմնունէն խապէր ալընմըշ տըր:

⁂ Գեր. Բառնաբաս Ծ. Վ. Սամանճեան՝ Ս. Յակոբ խասթախանէսի Հոգաբարձութիւնը Ատենապետլիկինտէն, ահվալը սըհհիէսի սէպէպիյլէ իսթիֆա իթմիշ, վէ իսթիֆասը՝ Իտարէ Մէճլիսի Թարաֆընտան գապուլ օլունմըշ տըր: Անճագ միւմաիլէյհին խասթախանէմիզէ սէնէլէրտէն պէրի ըրզգամ իտէն խըտէմաթը մէմտուհէսի պիթթապտիր, քէնտիսինէ պու մէսլակ պիր Թէշէքքիւր վէ մէմնունիէթ մէքթուպը եազըլմասը Թանհթը զարարա ալընմըշ տըր:

Իտարէ Մէճլիսի ազաընտան Յովհ. էֆ. Գարտաշեան պիր գաչ այա գատար եէնի հէյէթին Թէշքիլինէ տէկին, մէզքիւր Հոգաբարձութիւնըն րիեասէթինէ Թային օլունմըշ տըր:

Ֆիլվագը Սամանճեան Վ.ին խասթախանէմիզ հագգընտաքի ճանսիպէրանէ սայ ու ղայրէթլէրի վէ խըտէմաթը մէմտուհէսի ինքեար օլունամայըպ, խասթախանէնին 5-6 սէնէլիք գուեուտաթը իլէ պիր Թագըմ ասարը մէվճուտէ՝ պու խուսուսա շահիտի ատիլ տիրլէր:

⁂ Ճէմաաթըմըզ միւթէպէյրանընտան Գրիգոր էֆ. Բիւբէլեան վէֆաթ իթմիշ օլուպ, ճէնազէ ալայը, եարըն Ս. Աստուածածին քիլիսէսինտէ իճրա օլունաճագ տըր:

⁂ Խարբութտան ալտըղըմըզ պիր մէքթուպա կէօրէ, յուլիօսըն 27նճի բազար կիւնիւ, չէհրի մէզքիւրըն Սթուանիսա քիլիսէսինտէ, միւթէվէֆֆա Լէօն Բաբանըն խաթըրասինին րուհը իչին միւքէմմէլ սուրէթտէ Գուտտասը չէրիֆ Թագտիս խըլընմըշ, վէ բաղշէ տուալարը օգունմըշ տըր: Իշպու այինի րուհանիէ, մագամը վիլայէթէն վալի մուավինի պէյ էֆ. իլէ էվրագ միւտիրի, Ամէրիգա գօնսօլօսը, առտէ միւֆէթթիշի, Գաթուչին Թարիգաթը րահիպլէրի, Եղիսածնական րուհանիլէրի, Բրօթէսթան վարիզի, Գաթօլիք, Եղիսածնական վէ Բրօթէսթան միւթէպէյրանը վէ խըրճախըրճ ճհալի հազըր պուլունմըշլար տըր:

Գուտտասը չէրիֆ նմաասընտա Գեր. Ցովհաննէս Վ. Նալըեան՝ մուէսսիր պիր մէրսիէ իրատ իտէրէք, մութէվէֆաի միւշարիլէյհին խասայիլի մէմտուհէսինի զիքր ու սէնա էյլէմիշ տիր։

Րէսմի այինտէն սօնրա, Մէրխասախանէնէ չըգըլարագ, հազըրուն՝ Արհ. Ստեփան Եպիս. Իսրայէլեանա պէեանը թաազիյէթ իթմիշլէր տիր։

⁂ Միւշարիլէյհ Իսրայէլեան Եպիսկ. ըն՝ պէրայը զիեարէթ Արապկիրէ կիթմիշ օլտըղը՝ մէքթուպը մէզքիւրտէ իչար օլունմըշ տըր։

ԹԷՎՃԻՀԱԹ

Շուրայի տէվլէթ ազալըղը՝ Նէչէթ բաշաեա թէվճիհ. Բէթրէսպուրկ սէֆարէթի Սէնիյէսի պաշ քիթապէթ վէ չէհպէնտէրլիկինէ՝ Պէկիրատ սէֆարէթի Սէնիյէսի պաշ քեաթիպի Սուլէյման պէյ. Պէկիրատ սէֆարէթի Սէնիյէսի պաշ քիթապէթինէ՝ Խարիճիէ նէզարէթի գալէմի մախսուս միւտիրիյէթի մուավինի սաժիսի Մէհէմմէտ Արսլան պէյ թայինի. Տէրսիմ մութէսարրըֆը Արիֆի բաշա իլէ Մուշ մութէսարրըֆը Մէհէմմէտ Րաշիտ բաշայա Չնճի Մէճիտի, Պահրիէ նազըրը ճէլալ պէյ էֆ. հազրէթլէրինին հարէմի հանըմ էֆ.յէ 1ինճի վէ քէրիմէսի հանըմա Չնճի Շէֆագաթ նիշանլարը իհսան պույրուլմըշ տըր։

ՏԱԽԻԼԻԷ

Պօլ կիւն, ճիւլուսը Հիւմայունա միւսատըֆ եէվմի մախսուս օլմաղ միւնասիպէթիյլէ, Սատրազամ, Շէյխ իւլ Իսլամ, վէ սաիր պիլճիւմլէ մանսուպ վէ մաազուլ վիւքէլա, վիւզէրա, միւշիրան, իւլէմա վէ սաիր պէնտէկեան հազարաթը՝ մապէյնի Հիւմայունա կիտէրէք, Ջաթը հազրէթի Բատիշահիյէ արզը թէպրիքեաթ վէ ուպուտիյէթ իթմիշլէր, վէ մազհարը իլթիֆաթը Շէհրիյարի օլմուշլար տըր։

—Պօլ սապահ պիլճիւմլէ միլէլի ղայրը միւսլիմէ իպատէթխանէլէրինտէ, րուհանի մէմուրլարըն վէ միւթէպէրանը ճէմաաթ հազըր օլտըղլարը հալտէ, ճիւլուսը Հիւմայունիւն միւնասիպէթիյլէ տուայը մէֆրուզէյի հազրէթի Բատիշահի եատ ու թիզքեար գըլընմըշ վէ հազըրուն թարաֆընտան ամինխան օլընմըշ տըր։— Մէզքիւր տուանըն իֆֆասընտան սօնրա, Բաթրիգլէր իլէ Խախամ պաշը գայմագամը վէ Պուլկար էկզարգը էֆ.՝ գաբու քէհեալարըյլա պիրլիքտէ, արզը թէպրիքեաթ վէ ուպուտիյէթ էյլէմէք իւզրէ մապէյնի Հիւմայունա ազիմէթ իթմիշլէր վէ նաիլի իլթիֆաթը Շէհրիեարի օլմուշլար տըր։

—Պիլճիւմլէ հիւքիւմատան իլէ Իրան չահընտան թէպրիքի միւթէզամմին թէլէկրաֆլարկէլտիկկիպի, Մէքքէ էմիրի, Մըսըր Խըտիվի, Պուլկարիսթան բրէնսի, Սիսամ պէյի, վալիլէր, միւշիրլէր, միւթասարրըֆլար վէ Թաշրատա միլէլի ղայրը միւսլիմէ մէրխասալարը իլէ սաիր րուէսաի րուհանիյէսի թարաֆընտան տախի թէպրիք վէ ուպուտիյէթի հավի թէլէկրաֆնամէլէր քէշիտէ գըլընմըշ տըր։

—Տէրսաատէթ էճնէպի սէֆարէթլէրի վէ մասլահաթկիւզարլըգլարը պաշ թէրճէմանլարը, րասիմէյի թէպրիքի իֆա իթմէք իւզրէ մապէյնի Հիւմայունա ազիմէթ էյլէմիշլէր տիր։

—Պօլ կիւն, ճիւլուսը Հիւմայունա հիւրմէթէն, Տէրսաատէթտէ Տար իւլ Խայր միւէսսէսէսիյլէ Մաատէն մէքթէպինին, Մէարիֆ վէ Նաֆիա նէզարէթլէրինէ վէ Միւզէի Հիւմայունա իլավէթէն ինշա իտիլէն պինալարըն րէսմի քիւշատլարը, եէնի բօսթախանէ իլէ եէնի հապսխանէնին վազը էսասը, Տէրսաատէթ վէ պիլատը սէլասէտէ մէվճուտ րիւշտիյէ մէքթէպլէրիյլէ սաիր մէքթէպլէրին թէվզիի միւքեաֆաթ մէրասիմի իճրա օլընաճագ, վէ Հէրէքէ Ֆապրիգաի Հիւմայունը իլէ Համիտիէ չօճուգլար խասթախանէսի վէ Տար իւլ Աճէզէտէքի ֆուգարա Իսլամ չօճուգլարըն սիւննէթլէրի, վէ Քեաղըտխանէ մէնպա սուլարընտան Թաթավլա վէ Եէնիշէհիր Թարաֆլարընա թաթլը սու ճէլպի րէսմի իճրա իտիլէճէք տիր։

Քէզալիք Շամտա Մէքթէպի Միւլքիէյի Շահանէնին վէ Շգօտրա, Գոսօվա վէ տիկէր Րումէլի վիլաեէթլէրինտէ մուճէտտէտէն թէէսսիս իտիլէն խատտի իպթիտաի մէքթէպլէրին, Ալասօնիատա եաբըլան պիր ճամինին, Իզմիր, Սիվաս, Հալէպ, Թրապիզօն վիլայէթլէրի մէրքէզլէրինտէքի սէրկիլէրին վէ տահա պիր չօգ միւէսսէսաթը խայրիէնին րէսմի քիւշատլարը իճրա իտիլէճէք տիր։

—Ճիւլուսը Հիւմայունա հիւրմէթէն ճէզալարընըն իւչտէ իքիսինի իքմալ իթմիշ օլան մահպուսլարըն մազհարը աֆվը ալի օլմալարը՝ իրատէի սէնիէ իգթիզասընտան օլմաղլէ, հապսխանէի ումումիտէն 8ի գատըն օլարագ 124 նէֆէր մահպուսըն վէ Պէյօղլու իլէ Իսկիւտար վէ վիլայաթը Շահանէ հապսխանէլէրինտէ մէվգուֆ օլուպ, միւտտէթի ճէզալարընըն իւչտէ իքիսինի իքմալ իթմիշ օլան էշխասըն պու կիւն սալը վէրիլէճէկի մուգարրէր տիր։

—Պու ագշամ չէհրիմիզին հէր թարաֆընտա գանտիլ տօնանմասը իճրա իտիլմէք իւզրէ, ֆէվգէլատէ թէտարիքեաթ կէօրիւլմէքտէ տիր։

—Տիւն կիճէ Սիվասատան ալընան պիր թէլէկրաֆա կէօրէ, մահէլլի սէրկիսի բէք միւքէմմէլ օլուպ, Գաստէմօնի վէ Թրապիզօն վիլաեէթլէրիյլէ Ճանիկ, Նիյտէ, Գայսէրիէ, Մալաթիա, Էրզինճան, Մարաշ վէ տահա սաիր սանճագլար՝ սէրկիյէ իշթիրագ իթմիշլէր տիր։ Պութիւն էշրաֆ, մէմուրին, թիւճճար՝ պիր պիրինէ րէգապէթէն, սէրկինին միւքէմմէլ օլմասընա ղայրէթ իթմէքտէ օլուպ, չէհրին 2000 մէթրօ պօեունտաքի Պաղտատ ճատտէսի թամիր իտիլմիշ, վէ 700 մէթրօ պօյընտա սէրկի տաիրէսինէ եէնիտէն պիր ճատտէ աչըլմըշ վէ միւքէլլէֆ Թագլար եաբըլմըշ տըր։ Վիլայէթին գայմագամլարը՝ վալի հազրէթլէրի Թարաֆընտան իչպու սէրկիյէ տավէթ օլընմըշլար տըր։

—Տիւն Ինկիլթէրրա, Իթալիա վէ Րումանիա սէֆիրլէրի՝ Խարիճիէ նազըրը հազրէթլէրիյլէ միւլագաթ իթմիշլէր տիր։

—Ամէրիգա սէֆիրիյլէ Րուսիա սէֆարէթի միւսթէշարը՝ ճումաա իրթէսի կիւնիւ Սատրազամ հազրէթլէրիյլէ միւլագաթ իթմիշլէր տիր։

—Ֆապրիգաի Հիւմայունլար իմալաթը իչին լազըմ օլան 200,000 օգգա եաբաղը՝ Խիւտավէնտիկեար, Ատանա, Գօնիա, Էնգարէ վէ Տիարպէքիր վիլայէթլէրինէ սիպարըշ իտիլմիշ տիր։

—Անատօլը վիլաեաթը Շահանէսինտէն սիւարի վէ Թօբճըեա էվէրիշլի հայվանաթ սաթըն ալընմասը իչին, մէզքիւր վիլայէթլէրէ պայթարլար կէօնտէրիլէճէք տիր։ Պու հայվանլարըն 200իւ Այտըն վիլայէթինտէն սաթըն ալընաճաղընտան, Իզմիրտէ գօմիսիօնը մախսուսընճա սաթըն ալընմաեա պաշլանմըշ տըր։

Բազար իրթէսի կիւնիւ Էնգարէտէն 48 կէնճ աթ կէլէրէք Տավուտ բաշա գըշլասընա նագլ իտիլմիշ տիր։ Հալէպտէն տախի 32 աթ կէլմիշ տիր։

—Պէտէլաթը ասքէրիէնին պիր գաթ տահա մունթազամէն վէ միւքէմմէլէն թէվզի վէ թահսիլի իչին պիր գարար վէրիլմէսի՝ սէվաիրի այիտէսինէ իչար օլունմըշ տըր։

—Եաբըլաճագ Գարաքէօյ քէօբրիւսիւ իչին Էվրօբա ֆապրիգալարընտան պու քէրրէ տիկէր իքիսի տէ բլան վէ խարիթալար կէօնտէրմիշլէր տիր։ Թագտիմ օլընան բըլանլար՝ Պահրիէ նէզարէթինտէ թէտգիգ իտիլմէքտէ տիր։

—Պուլկարիսթան բրէնսի Միւրանիտէն Բէշթաեա վէ օրատան տէրհալ Սօֆիաեա ազիմէթ վէ մուվասըլէթ էյլէմիշ տիր։

—Ֆէնէրլէր իտարէսի՝ Գարատէնիզտէ Րումէլի սահիլինտէ պուլընան Եէնի Ատա Դարը Պուռնը ֆէնէրինին եանմագտան տուր օլտըղընը իլան իթմիշ, վէ եէնիտէն եագըլտըղընտա, թէքրար իլան իտիլէճէկինի պիլտիրմիշ տիր։

—Էքմէք ֆիատըընըն եագընտա 35 բարաեա էնէճէկի իշիտիլմիշ տիր։

—Իգտամ վէ Պիզանթիս ղազէթալարը՝ մուզախիրի ուսուլ վէ թէնպիհաթ հարէքէթ ճիւրէթլէրինտէն տօլայը պիրա միւտտէթ թաթիլ իտիլմիշլէր տիր։

—Աֆրիգաի ճէնուպինին Նաթալ գըթասընտա Տիւրպան չէհրինտէ պիր Օսմանլը չէհպէնտէրլիկի թէէսսիս օլունմուշ տըր։

—Մամուրէթ իւլ Ազիզ վալիսի աթուֆ. Հասան պէյ հազրէթլէրի՝ ճումաա իրթէսի կիւնիւ մապէյնի Հիւմայունա պիլ ազիմէ, արզը ուպուտիյէթ իթմիշ, վէ նաիլի իլթիֆաթը Շէհրիեարի օլտըգտան սօնրա, Սամսօն Թարիգիյլէ մահէլլի մէմուրիեէթինէ միւթէվէճճիհէն ազիմէթ էյլէմիշ տիր։

—Էվրօբատա գատընլարտան միւրէքքէպ սուլհ ճէմիյէթի՝ Տէրսաատէթ Իրան սէֆիրի Միրզա Րիզա Խանը՝ ճէմիյէթին ֆախրի րէյիսլիկինէ ինթիխապ իթմիշ տիր։

—Օնընճը Պիոս բաբա հազրէթլէրինին թաճ գուշանմասը խապէրինի հավի թահրիրաթը րէսմիյէ՝ Սատրազամ հազրէթլէրինէ թագտիմ օլընմըշ տըր։

—Րումէլի վիլայէթլէրի միւֆէթթիշի ումումիսի Հիւսէյին Հիլմի բաշա հազրէթլէրի՝ Մանասթըրտան Իսկիւպէ կիթմիշ տիր։

—Շուրայի տէվլէթին գարարըյլա, հայվանաթ պէյթիէտէն, մէսէլա աթ, տէվէ, էշէք վէ էմսալինտէն 10ար ղշ., վէ հայվանաթը ղայրը պէյթիէտէն 3էր ղշ. րէսմ ալընաճագ տըր։

—Աթինատա մուգիմ Րումէլիլի Րումլար՝ Եունան հիւքիւմէթինէ վէ էճնէպի սէֆիրլէրինէ, Պուլկարլարա գարշը պիր արզուհալ թագտիմ իթմիշլէր տիր։

—Աթինատան ալընան պիր թէլէկրաֆա կէօրէ, Ինկիլեզ տօնանմասը պիր գաչ կիւնէ գատար Պիրատա պէքլէնիլկի կիպի, Ֆրանսանըն Պահրը Սէֆիտ տօնանմասընտան պիր ֆիլօնըն տախի, եագընտա ամիրալ Կուրտօնըն գումանտասը ալթընտա Ֆալէրէ կէլէճէկի րիվաեէթ օլունուեօր։

—Օգստ. 9տան 15է գատար չէհրիմիզտէ 182 քիշի վէֆաթ իթմիշ տիր։

—Իզմիրտէ չիչէք խասթալըղը քէսպի շիտտէթ իթմէքտէ տիր։ Օգս. 1տէն 13է գատար 93 քիշի մէզքիւր խասթալըգտան վէֆաթ իթմիշ տիր։

—Ջըգան հաֆթա բազար կիւնիւ Գատըքէօյտէ շիտտէթլի պիր զէլզէլէ վուգու պուլուպ, էսկի պիր խանէ եըգըլմըշ տըր։

—Ճումաա իրթէսի ագշամը քէօբրիւտէն Գատըքէօյիւնէ կիտէն Ֆէրահ նամ վաբօրուն եօլճըլարընտան պիրի՝ քէնտինի տէնիզէ աթարագ ղարգ վէ նապէտիտ օլմըշ, վէ քիմ օլտըղը անլաշըլամամըշ տըր։

—Իզմիրտէ իւչ էրմէնի տէլիգանլըսը, Գարաթաշ ճիվարընտա գաեըգ իլէ կէզէրքէն, Շիրքէթի Համիտիէնին պիր վաբօրը՝ գաեըղա չարբարագ բարչալամըշ, վէ իքիլէր տէնիզէ տիւշմիւշլէր տիր։ Պունլարտան իքիսի գուրթուլուպ, 18 եաշընտա վէ Հայկ իսմինտէ օլան պիր կէնճ ղարգ օլմուշ տըր։

—Էնգարէէ վէ Գօնիաեա Էվրօբատան էյի ճինս գօեունլար ճէլպ իտիլմէքտէ տիր։

—Կէչէն կիճէ չէհրիմիզտէ զուհուր իտէն պիր ֆուրթունատա էմիասընտա, գարբուզ եիւքլիւ պիր մավունա՝ Եէնիքէօյ էօնիւնտէ պաթմըշ, վէ իչինտէ պուլունան իւչ քիշի ղարգ օլմուշլար տըր։

—Էվվէլքի կիւն Թարապիա րըխթըմը իւզէրինտէ պիր աթ՝ 70 եաշընտա իհթիեար պիր Րում գարըսընը չիյնէմիշ, վէ թէլէֆ իթմիշ տիր։ Աթը՝ թութուլմուշ տըր։

ՎԵՐԿԻԻ ՉԱԽՍԻ ՆԻՋԱՄՆԱՄԷՍԻ

Վէրկիի չախսի հագգընտա թանզիմ օլունուպ, Շուրայի տէվլէթ վէ Մէճլիսի մախսուսը Վիւքէլա գարարըյլա պիլ իսթիզան, մէրիյէթի ահքեամընա իրատէյի Սէնիէ չէրէֆմիւթէալլիգ պույրուլան նիզամնամէ սուրէթի տիր.

1ինճի մատտէ. — Տէրսաատէթ իլէ վիլայաթը Շահանէտէ միւթէվաթթըն էրքէք նուֆուսըն 18 եաշընը իքմալ իթմիշ օլանլարը՝ չախսի վէրկի իլէ միւքէլլէֆ տիր։

2.— Քէօթիւրիւմլէր, թօբալլար վէ իքի կէօզլէրինտէն ամա վէ քեար ու քիսպէ միւգթէտիր օլմաեաճագ տէրէճէտէ մալիւլ օլանլար, վէ կէչիմ վասըթասը պուլունմաեան աճէզէ վէ միւքէլլէֆիյէտին՝ պիրինճի վէ իքինճի սընըֆտա պուլունուպ տա 70 եաշընը իքմալ իտէնլէր, վէ պինպաշըլըգ մատունընտա օլան ասաքիրի Շահանէ զապիթանը, տախմա սիլահ ալթընտա պուլունան ասաքիրի Շահանէ տախի սիլահ ալթընտա պուլունտըգլարը միւտտէթճէ, վէրկիի չախսիտէն միւսթէսնա տըրլար։

3.— Նուֆուսը միւքէլլէֆէտէն ալընաճագ չախսի վէրկի՝ պէր վէճհի աթի սընըֆլարա թագսիմ օլունմուշ տըր.

Սընըֆ	Նուֆուսը միւքէլլէֆէնին	100տէ	պէհէրի ղշ.
1	"	30սինին	5
2	"	20 "	10
3	"	12 "	20
4	"	8 "	40
5	"	5 "	60
6	"	2 "	80
7	"	2 "	100
8	"	1 "	

Իչպու 100տէ 1է իսապէթ իտէն նուֆուս տախի 100 տէ նիսպէթինէ պէր վէճհի աթի սընըֆլարա միւնգասէմ տիր.

		Պէհէրի ղշ.
100տէ 30	նիսպէթիյլէ	" 150
100տէ 20	"	" 200
100տէ 20	"	" 300
100տէ 15	"	" 400
100տէ 10	"	" 500
100տէ 3	"	" 750
100տէ 2	"	" 1000

Քէօյլէր էհալիսի պիրինճի սընըֆա, վէ չէհիր վէ գասապալար էհալիսի՝ իքի կիւնլիւք քիրա ու քեարլարը վէ ասհապը մաաշ՝ մաաշլարընըն քէզալիք իքի կիւնլիւկիւ նիսպէթինտէ եազըլան սընըֆլարըն պիրինէ իտխալ իտիլէճէք տիր։

4.— Սապըգ մատտէտէ թային օլունան սընըֆլար տէյիշմէզ իսէ տէ, 100տէ իթիպարըյլա թային օլընան նիսպէթ՝ նուֆուսը միւքէլլէֆէնին միգտարը ումումիսի իւզէրինէ միւրէթթէպ օլտըղընտան, իչպու նիսպէթ տախի էսասէն մահֆուզ թութուլմագ իւզրէ, վիլայէթլէրին մէվգը վէ թիճարէթլէրինէ կէօրէ Խազինէի ճէլիլէի Մալիյէճէ թատիլի նիսպէթ ճաիզ օլաճագ տըր.

(Տէվամի)

ԲԱՆԿԱԼԹԻՏԷ
ՎԻԷՆՆԱ ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ ՄԷՔԹԷՊԻ
47ՆՃԻ ՍԷՆԷ

Իշպու մէքթէպ՝ 1857 ՚ւէ թէէսիս օլունմըշ տըր. մագսէտի՝ թալէպէյէ պիր թէրպիյէի մէզհէպիյէ, ախլագիյէ վէ Ֆէնիյէ իթասընտան իպարէթ տիր: Մէքթէպին խարէսի՝ Վիէննա Մխիթարեանլարը եէտինտէ պուլունըրպ, հէյէթի մուալլիմին (corps enseignant) Միաբանլարտան վէ շահատէթնամէլի խարիճի մուալլիմլէրտէն իպարէթ օլուպ, պու սէնէ 24 քիշիտէն միւրէքքէպ օլմաճագ տըր: Տէրս բրօկրամը՝ չիմտիքի իքինճի տէրէճէ մէքթէպլէրէ (école secondaire moderne) մախսուս վէ Ալման բէալ մէքթէպի (Realschule) բրօկրամընա մութապըգ տըր. լաքին պու բրօկրամ միւմքին մերթէպէ ինթիպաճըմը մահալլէ ույտուրուլմուշ տըր: Իշպու մէքթէպին միւտաէթի թահսիլիէսինի իքմալ իտէն շակիրտան՝ քէմալը սուհուլէթլէ վէ պիլա իմթիհան Եվրօբանըն հէր պիր պէլատը ալիյէ մէքթէպինէ կիրէրէք, թահսիլէ տէվամ իտէպիլիրլէր, (նասըլ քի Վիէննատա, Զուիցէրիատա վէ սայիր պազը չէհիրլէրտէ օ միսիլլու թալէպէմիզ վար տըր), վէ խախօտ թիճարէթէ թէշէպպիւս իտէպիլիրլէր: Թէտրիս օլընան լիսանլար՝ Էրմէնիճէ, Թիւրքճէ, Ֆրանսըզճա, Ալմանճա, վէ (սօն սէնէտէ) Ինկիլիզճէ տիր: Ֆրանսըզճայը բրաքիզ իլէ խօյրէնմէք իչին շակիրտան տախմա մէզքիւր լիսանը թէքէլլիւմ իթմէկէ մէճպուր տըրլար: Շակիրտան իչտէրինտէ Ֆրանսըզ Մարիսըլէր իճրաի նէզարէթ իտէճէքլէր տիր. պունլարը Իտալիա՝ խասսաբէն Բարիստէն ճէլպ իթմիշ տիր: Պու սէնէ պանսիօնըն միքտար 5է պալիղ օլաճագ տըր: Հէր այ էպէվէյնէ մուգայէսէլի այըրգ պիր ճէտվէլ (Համեմատական ամսացուցակ) կէօնտէրիլիր, պունտա շակիրտին ախլէագճա վէ տէրսճէ ահվալի վէ պէհէր տէրստէ ալըրդը նօթլար թէֆէրրուաթլը գայտ ու իշարէթ օլունուր: Պու մէքթէպ՝ վասի վէ բէք չօգ աղաճը պուլունան պիր պաղչէ տէրունինտէ օլուպ, քէնտիսինէ մախսուս հէքիմ վէ էճզախանէսի տախի վար տըր: 1903—1904 սէնէսի թահսիլիյէ Սեպտ. 1)14նճիւ բազար իրթէսի կիւնիւ պաշլաեաճագ տըր: Մէքթէպէ գապուլ իմթիհանլարը՝ Օգոստ. 29 վէ 30տա իճրա օլունաճագ վէ Սեպտ. 2տէն իթիպարէն տէրսլէրէ մունթազամէն պաշլանաճագ տըր: Մէքթէպին պէշինճի բաքօրթօսու նէշր իտիլմիշ տիր: Մէքթէպ հագգընտա մալիւմաթը մուֆասսալէ ալմագ իսթէյէն՝ մէքթէպ Իտարէսինէ՝ Բազար իրթէսի, Ճումա վէ Ճումա իրթէսի կիւնլէրի միւրաճաաթ իտէպիլիր:

Սէնէլիք պէտէլի, հէր մէսարիֆ տախիլ օլարագ, կիւճէլիլէր իչին 30 լիրայի օսմանի: Կիւնտիւզլիւլէր իչին 20 լիրայի օսմանի վէ Խարիճիլէր իչին 10 լիրայի օսմանի տիր:

ՄԻՒՏԻՐ
Հ. ԳԱԲՐԻԷԼ Վ. ՄԷՆԷՎԻՇԵԱՆ
Տերիսատուէ, Բանկալթի

P. GABRIEL Dr MÉNÉVICHIAN
Constantinople, Pancaldi

ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆ
Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ

Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Ուսումնարանին Խնամակալութիւնը պատիւ ունի ծանուցանելու մեր յարգոյ Հասարակութեան թէ իւր 1903–4 ուսումնական տարին պիտի սկսի Երկուշաբթի, Սեպտեմբեր 1(14ին:

Այս առթիւ հարկ կը զգայ յայտարարելու թէ իւր ուսումնական ծրագիրը մասնաւոր խնամքով բարեփոխած է զայն աւելի օգտաւէտ ընելու համար ընդհանրութեան և աւելի համաձայն մեր հասարակութեան պէտքերուն:

Սոյն ծրագրին համեմատ Ուսումնարանին շրջանը վեցամեայ է, երեք երկամեայ ընթացքներէ բաղկացեալ, այսինքն Նախակրթական, Միջին և Բարձրագոյն: Իւրաքանչիւր ընթացքին աւարտելուն յատուկ վկայագիր մը պիտի տրուի աշակերտին, մասնաւոր քննութենէ մ՚ետքը:

Ուսումնարանիս Բարձրագոյն Վկայագիրը ստացող աշակերտք կարող պիտի ըլլան թէ՛ մայրաքաղաքիս առեւտրական և սեղանաւորական հաստատութեանց մէջ մտնել, և թէ՛ Ֆրանսայի Վաճառականութեան, Արուեստից և Երկրագործական վարժարաններուն մէջ ընդունուիլ: Այն աշակերտներուն համար որ սահմանեալ են Համալսարանական բարձրագոյն ուսմանց հետեւելու, ինչպէս են բժշկական, իրաւագիտական, գիտութեանց, դպրութեանց ևլն., Ուսումնարանս յաւելուածական ընթացք մըն ալ ունի, որուն մէջ կ՚աւանդուին իւրաքանչիւր ճիւղին կարեւոր եղած ուսմունքն:

Ուսումնարանին խոնարհագոյն կարգին մէջ ընդունելու անպատրաստ աշակերտաց համար, լաւ կազմակերպութեամբ Նախակրթական ընթացք մ՚ալ հաստատուած է:

Խնամակալութիւնը փափաքելով ուսումնասէր ընտանեաց դիւրութիւն ընծայելու, աշակերտաց ընդունելութեան պայմանները աւելի դիւրամատոյց ըրած է, այս առաջիկայ դպրոցական տարիէն սկսեալ:

Մասնաւոր տնօրէնութեամբ մը Ուսումնարանը կ՚ընդունի նաեւ այն արտաքին աշակերտները, որոնք իրենց ուսումնական ընթացքը աւարտել կը փափաքին, միայն Ուսումնարանին յաւելուածական ընթացքին դասերուն հետեւելով:

Ուշիմ՝ բայց աղքատիկ տղայքն Ուսումնարանիս օգուտներէն չզրկելու համար, Խնամակալութիւնը որոշած է ձրիաբար ընդունիլ, իրենց վարքովն ու աշխատասիրութեամբը վկայեալ 10 աշակերտներ, որ առ նուազն Ուսումնարանին Նախակրթական ընթացքին հետեւելու կարող են: Այս նպատակաւ մրցանք մը հաստատուած է, որուն կրնան մասնակցիլ ամէն փափաքողները:

Ծնողք կրնան այժմէն իրենց որդիները արձանագրել տալու համար, դիմել Ուսումնարանիս Տնօրէնութեան, Բերա, Եէշիլ փողոց, թիւ 1, ամէն Չորեքշաբթի և Հինգշաբթի առաւօտները մինչեւ կէսօր:

Բերա, 1(14 Օգոստոս 1903

Խնամակալութիւն
Ս. Գր. Լուսաւորիչ Ուսումնարանի

ԳՐԷՏԻ ԼԻՕՆԷ ՊԱՆԳԱՍԸ

Գրէտի Լիօնէ պանգասընտա իճար իչին թէէսիս օլունան տէմիր գասալար քիամիլէն եէրլէրինէ վազ իտիլմիշ օլտուղընտան, մէզբուր պանգանըն Գալաթաքի խաւրէխանէսիյէ Պէյօղլուճատաքի շիւպէսինտէ, կերեք մերանէր, կերեք էնվէնիյերան բէգապէր գապուլ իրմեգ բերալըգ գասալար մեվճուտ օլտուղը իլան իտիլիր:

ՕՍՄԱՆԼԸ ՊԱՆԳԱՍԸ

1890 սէնէսինին 100 ՚ւէ 4 ֆայիզլի Գօնսօլիտէ թահվիլաթը Օսմանիյէսինին 1897 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ ինտէ միւտաէթլէրի հիլուլ իթմիշ օլան 15 Ն. լը գուբօնլարը՝ թէէտիէ օլունմագ իւզրէ ՕԳՈՍՏՈՍ 31 | ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 13է գատար թագտիմ օլունմաարգլարը հուլուէ, պաթթալ ատտ օլունաճագլարը՝ թահվիլաթը մէզքիւրէ համիլլէրինէ իլան օլունուր:

Տէրիսատուէթ, 13 Օգոստոս 1903

ԻՏԱՐԷԻ ՄԱԽՍՈՒՍԷ

1903 սէնէսի Ֆգոստոսըն 1ինճի կիւնիւնտէն իթիպարէն

ԵԷՎՄԻ ՍԷՖԷՐԼԷՐ
(Ատալար վէ Անատոլ Թարիֆի)
Ատալարտան Քէօբրիւէէ

Սթ. Տգ.
11 30 Պ. ատա հէյպէլի պուրկազ գընալը
12 30 Հէյպէլի պ. ատա մալթէբէ պօսթանճը ճատը-պօսթանը գալամըշ մօտա: (1)
1 15 Բէնտիք գարթալ պ. ատա հէյպէլի (Պ. ատատան սաաթ 2տէ): (1)
3 Պ. ատա հէյպէլի պուրկազ գընալը(1
1 30 Եալըվա պ. ատա հէյպէլի (պ. ատատան սաաթ 4տէ) (1)
8 15 Բէնտիք գարթալ պ. ատա հէյպէլի պուրկազ գընալը: (Պ. ատատան սաաթ 9տա):
10 45 Պ. ատա հէյպէլի գատըքէօյ:
(Բազար իրթէսի կիւնլէրի սապահ Ատալարտան քէօբրիւյէ)
11 30 Պ. ատա հէյպէլի պուրկազ գընալը(1
12 30 Հէյպէլի պ. ատա մալթէբէ պօսթանճը ճատըպօսթանը գալամըշ մօտա(1
1 15 Բէնտիք գարթալ պ. ատա գընալը (պ. ատատան 2տէ) (1)
2 Հէյպէլի պուրկազ (1)
3 Պ. ատա հէյպէլի պուրկազ գընալը(1
1 30 Եալըվա պ. ատա հէյպէլի (պ. ատատան 4տէ) (1)

(Քէօբրիւտէն Ատալար ճանիպինէ)
1 Հէյպէլի պ. ատա (1) (2)
2 15 Գատըքէօյ գընալը պուրկազ հէյպ. պ. ատա գարթալ բէնտիք: (1) (2)
6 30 Հէյպէլի պ. ատա եալըվա: (2)
8 45 Գընալը պուրկազ հէյպէլի պ. ատա(2
10 Հէյպէլի պ. ատա գարթալ բէնտիք(3
10 45 Մօտա գալամըշ ճատը-պօսթանը պօսթանճը մալթէբէ պ. ատա հէյպէլի (3)
11 Գընալը պուրկազ հէյպէլի պ. ատա(3
(Ճումա իրթէսի կիւնլէրի աքշամը քէօբրիւտէն Ատալար ճանիպինէ)
8 45 Գընալը պուրկազ հէյպէլի պ. ատա(2
10 Գընալը պ. ատա գարթալ բէնտիք(3
10 Պուրկազ հէյպէլի (3)
10 45 Մօտա գալամըշ ճատըպօսթանը պօսթանճը մալթէբէ պ. ատա հէյպէլի(3)
11 Գընալը պուրկազ հէյպէլի պ. ատա(3
(Անատոլ ճանիպինտէն քէօբրիւյէ)
12 30 Հէյպէլի պ. ատա մալթէբէ պօսթանճը ճատըպօսթանը գալամըշ մօտա(1
12 20 Գալամըշ մօտա գատըքէօյ
3 30 Պօսթանճը ճատըպօսթանը գալամըշ մօտա (1)
12 Մօտա գալամըշ
(Քէօբրիւտէն Անատոլ ճանիպինէ)
11 40 Տօզլու գալամըշ մօտա
2 30 Տօզլու պօսթանճը (1)
10 45 Մօտա գալամըշ ճատըպօսթանը պօսթանճը մալթէ պ. ատա հէյպէլի (3)
11 15 Գատըքէօյ մօտա գալամըշ (2)

ԲԱԶԱՐ ԿԻՒՆԼԷՐԻ
Ատալարտան Քէօբրիւէէ

11 15 Պ. ատա հէյպէլի (1)
11 45 Բէնտիք գարթալ պ. ատա հէյպէլի պուրկազ գընալը: (Պ. ատատան սաաթ 12 30տա):
1 30 Հէյպէլի պ. ատա մալթէբէ պօսթնճ. ճատը պօսթանը գալամըշ մօտա:(1
2 45 Պ. ատա հէյպէլի պուրկազ գընալը(1
8 30 Պ. ատա հէյպէլի պուրկազ գընալը:
9 45 Բէնտիք գարթալ պ. ատա հէյպէլի պուրկազ գընալը գատըքէօյ (Պ. ատատան 10 30տա):
10 30 Հէյպէլի պ. ատա մալթէբէ պօսթանճը ճատըպօսթանը գալամըշ մօտա

ԲԱԶԱՐ ԿԻՒՆԼԷՐԻ
Քէօբրիւտէն Ատալարա

1 30 Գատըքէօյ գընալը պուրկազ հէյպէլի պ. ատա գարթալ բէնտիք(1(3
2 Մօտա գալամըշ ճատը պօսթանը պօսթանճը մալթէբէ պ. ատա հէյպէլի (1) (3)
2 30 Գընալը պուրկազ հէյպէլի պ. ատա(1(3
6 30 Մօտա գալամըշ հէյպէլի պ. ատա(3
10 15 Գընալը պուրկազ հէյպէլի պ. ատա գարթալ բէնտիք: (3)
10 45 Մօտա գալամըշ ճատը-պօսթանը պօսթանճը մալթէբէ պ. ատա հէյպէլի: (3)

ԱՏԱԼԱՐ ՎԷ ԱՆԱՏՕԼ ԹԱՐԻՖԻ
(Անատոլ վէ Ատալարտան քէօբրիւյէ)

1 30 Հէյպէլի պ. ատա մալթէբէ պօսթանճը ճատըպօսթանը գալամըշ մօտա(1
10 30 Հէյպէլի պ. ատա մալթէբէ պօսթանճը ճատը պօսթանը գալամըշ մօտա
(Քէօբրիւտէն Անատոլ վէ Ատալարա)
2 Մօտա գալամըշ ճատը պօսթանը պօսթանճը մալթէբէ պ. ատա հէյպ(1
6 30 Մօտա գալամըշ հէյպէլի պ. ատա
10 45 Մօտա գալամըշ ճատը պօսթանը պօսթանճը մալթէբէ պ. ատա հէյպ.

ԳԱՏԸ ՔԷՕՓ ԹԱՐԻՖԻ

ԵԷՎՄԻՅԷ				ԲԱԶԱՐ			
Քէօբրիւտէն		Գատըքէօյտէն		Քէօբրիւտէն		Գատըքէօյտէն	
Սթ.	Տգ.	Սթ.	Տգ.	Սթ.	Տգ.	Սթ.	Տգ.
11	20	11	15				
11	40(4)	12					
12	45	12	20(6)	11	30	11	30
1	30	1	30	12	15	12	15
2	15	2	15	1		1	
3		3		2		2	
3	45	3	45	3		3	
4	30	4	30	4		4	
5	15	5	15	5		5	
6		6		6		6	
6	45	6	45	7		7	
7	45	7	30	8		8	
8	30	8	30	9		9	
9	20	9	15	9	45	9	45
10	05(3)	9	55	10	30	10	30
10	40(3)	10	45	11	15	11	15
11	15(3)5)	11	15	12		12	
11	40(3)	11	50(7)				
12(3)		12	10				

(1) Իշպու իշարէթլի սէֆէրլէր՝ օգոս. ըն 15ինտէն իթիպարէն պիր չարեէք սօնրա իճրա օլունաճագ տըր:
(2) Իշպու սէֆէրլէրէ եիւք գապուլ օլունաճագ տըր:
(3) Իշպու սէֆէրլէրէ եիւք գապուլ օլունմայաճագ տըր:
(4) Տօզլու Գալամըշ մօտա:
(5) Գատըքէօյինտէն սօնրա մօտա վէ գալամըշ:
(6) Գալամըշ վէ մօտատան գատըքէօյինէ ուղրայըպ գատըքէօյինտէն սաաթ 12 45տէ:
(7) Գատըքէօյինտէն մօտա գալամըշ քէօբրիւ:

ՍԱՀԻՊԻ ՖԱՊՐԻԳԱ ՏԷՕՐՏԻՆՃԻ ՐՈՒԹՊԷ ՆԻՇԱՆԸ ՕՍՄԱՆԻ ԻԼԷ ԹԱԼԹԻՖ ՊՈՒՅՐՈՒԼՄԸՇ ՏԸՐ

8 Գըրա նիշանը զիշանա վէ միւխթելիֆ էքսբօզիսիօնլարտան 35 գըրա պիւյիւք միւքեաֆաթլարա նայիլ օլմուշ տըր:

Թագլիտլէրտէն սաքընմամագ իչին Զաթը հազրէթի Բատիշահինին Քիմեակիրի Մ. Սինկրօսըն չէհատէթինի վէ միհրի վէ իմզասընը հավի օլուպ, հէր շիշէ լիւզէրինտէ պուլընան «պանտրօլլար»ա տիգգաթ իտիլմէսի թավսիէ օլունըր:

Տէրիսատուէթ վէ ումում մէմալիքի Շահանէտէ մէրքէզի իտարէսի, Գալաթատա Ղալաթա-խանը Ն. 9

Վէքիլի ՍԹԷԼԻԱՆՈՍ ՍԱԵԱՆԻ

ԳԱԼԱԹԱ ՊՕՐՍԱՍԸ

Լօնտրա ումումի	Ղ.	34	30
Ռումէլի շըմէնտիֆէրի	Ֆր.	121	12—
Թահվիլաթը միւմթազէի Օսմ.		505	50
Օսմ. պանգասը սէնէտաթը		589	
Տէվլէթի Ալիէ Րէժի		397	
Օսմ. Սիկոր. չիրքէթի Լ. Օ.		4	47
Րէժի ազսիօնու		14	10
Տէրիս. Թրամվայ գուբ.		6	
» »	Թահվ. Ֆր.	484	
Տէրիսատուէթ Րըխթըմ		505	

ԱԳՉԷԼԷՐԻՆ ՖԻԱԹԸ

Օսմ. լիրասը 100 ղշ.տան		ղշ.	բր.
Պէշագ մէճիտիէ ֆարգը		107	38
Մէթալիք		103	20
Ֆրանսիզ ալթունը		87	11
Ինկիլիզ լիրասը		109	33
Բօլ		89	20
Գըրմիզ		51	00
Գարպոն գայմէսի		8	62

Սանիպի իմթիեազ վէ մէսուլը ղազէթա
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԹՕԼԱՅԵԱՆ